

Föreskrifter om utbildning – med kommentarer

**BV-FS
2000:3**

• Järnvägsinspektionens föreskrifter (BV-FS 2000:3) om utbildning för personal med arbetsuppgifter av betydelse för trafiksäkerheten

Markerad
bakgrund
anger
bindande
föreskrift.

Järnvägsinspektionen föreskriver följande med stöd av 7 § förordningen (1990:1165) om säkerheten vid järnväg, tunnelbana och spårväg.

1 § Dessa föreskrifter gäller primärt den som genom att utföra en arbetsuppgift direkt ansvarar för dess trafiksäkerhetsmässiga effekt. Om någon annan än den som utför arbetsuppgiften övervakar eller kontrollerar på ett sådant sätt att trafiksäkerheten kontinuerligt säkerställs, kan ansvaret anses vara överflyttat och denne omfattas då istället av föreskrifterna.

Följande arbetsuppgifter avses:

1. Att leda eller övervaka spårtrafik.
2. Att framföra fordon.
3. Att utföra växling och rangering.
4. Att utöver vad som avses i punkt 2, ombord på tåg, spårvagn eller motsvarande, utföra åtgärder enligt företagets trafiksäkerhetsinstruktion.
5. Att utföra åtgärder enligt företagets trafiksäkerhetsinstruktion vid fordonsfärder och arbeten i spåranläggningar.
6. Att bedöma det trafiksäkerhetsmässiga tillståndet hos fordon och spåranläggningar med avseende på tekniska funktioner.

2 § Arbetsuppgifterna får endast utföras av den som med godkänt resultat genomgått den utbildning som verksamhetsutövaren föreskriver.

3 § Personalen skall genomgå en grundutbildning som ger den kompetens som behövs för att kunna utföra arbetsuppgifterna på ett trafiksäkert sätt. Kunskaperna från en genomförd grundutbildning skall snarast möjligt tillämpas.

4 § Kompetensen och säkerhetsmedvetandet skall upprätthållas genom periodiska repetitionsutbildningar. Periodiciteten och omfattningen skall bestämmas med ledning av arbetsuppgifternas karaktär.

Markerad
bakgrund
anger
bindande
föreskrift.

• Forts. BV-FS 2000:3

5 § Kompletteringsutbildningar skall genomföras om det inom ramen för en arbetsuppgift sker förändringar av väsentlig betydelse för arbetsuppgiften.

6 § Repetitionsutbildningar, och vid behov även kompletteringsutbildningar, skall genomföras för den som genom avbrott i utövandet av en arbetsuppgift inte längre innehar nödvändiga kunskaper och färdigheter.

7 § Det skall finnas dokumenterade bestämmelser för genomförandet av utbildningarna. Av bestämmelserna skall det framgå

1. vilka funktioner i den egna organisationen som omfattas av denna författning,
2. vilken grundutbildning som krävs för varje funktion,
3. vilken den största intervallen är mellan de periodiska repetitionsutbildningarna,
4. när repetitions- och kompletteringsutbildning enligt 6 § skall genomföras,
5. vilka principer som gäller för genomförande av examinationer.

8 § Varje utbildning skall beskrivas i en utbildningsplan. Den skall innehålla

1. identifierande beteckning,
2. utbildningens mål,
3. nödvändiga förkunskaper,
4. innehåll,
5. kurstid, fördelad på teori och praktik,
6. maximalt deltagarantal,
7. krav på lärarkompetens,
8. principer för examination,
9. krav på tillämpning i anslutning till den genomförda utbildningen.

9 § Utbildningsplaner för grundutbildningar enligt 3 § skall senast fyra månader före ibruktagande sändas till Järnvägsinspektionen för godkännande.
(BV-FS 2002:1)

10 § Det skall säkerställas att den personal som påbörjar en utbildning har de förkunskaper som framgår av den aktuella utbildningsplanen.

11 § Alla utbildningar skall innehålla en examination som avgör om eleven uppnått utbildningens mål. Den skall omfatta teoretiska kunskaper och i förekommande fall även praktiska färdigheter.

Examinationen skall normalt vara skriftlig. Den får genomföras med andra metoder under förutsättning att läs- och skrivkunnighet inte krävs för de aktuella arbetsuppgifterna.

Vid ny prövning, efter en underkänd examination, får den nya prövningen inte enbart innehålla en kontroll av det som föranledde det tidigare underkännandet.

12 § Varje genomförd utbildning skall dokumenteras. Av dokumentationen skall det framgå

1. deltagarens namn,
2. utbildningens namn,
3. datum,
4. utbildarens namn,
5. uppnådd kompetens,
6. resultat från examination.

13 § Utbildningsplaner och dokumentation enligt 12 § skall sparas i minst 10 år. För utbildningsplaner räknas tiden från det att planen upphört att gälla.

14 § Det skall finnas samlade och lättillgängliga uppgifter som visar att en person, enligt aktuella utbildningskrav, är behörig att utföra sina arbetsuppgifter.

15 § Utbildningsverksamheten skall fortlöpande utvärderas. Väsentliga förändringar i utbildningarnas omfattning skall motiveras och dokumenteras.

16 § Undantag från dessa föreskrifter meddelas av Järnvägsinspektionen.

Denna författning träder i kraft den 1 augusti 2000.

• Övergångsbestämmelser

För den som driver verksamhet enligt järnvägssäkerhetslagen när denna författning träder i kraft, gäller 7 och 14 §§ från den 1 februari 2001.

Markerad
bakgrund
anger
bindande
föreskrift.

Markerad
bakgrund
anger
bindande
föreskrift.

• Kommentarer till BV-FS 2000:3

Paragraferna 2, 9, 10, 12, 13 och 16 saknar kommentarer.

1 § Dessa föreskrifter gäller primärt den som genom att utföra en arbetsuppgift direkt ansvarar för dess trafiksäkerhetsmässiga effekt. Om någon annan än den som utför arbetsuppgiften övervakar eller kontrollerar på ett sådant sätt att trafiksäkerheten kontinuerligt säkerställs, kan ansvaret anses vara överflyttat och denne omfattas då istället av föreskrifterna.

Följande arbetsuppgifter avses:

1. Att leda eller övervaka spårtrafik.
2. Att framföra fordon.
3. Att utföra växling och rangering.
4. Att utöver vad som avses i punkt 2, ombord på tåg, spårvagn eller motsvarande, utföra åtgärder enligt företagets trafiksäkerhetsinstruktion.
5. Att utföra åtgärder enligt företagets trafiksäkerhetsinstruktion vid fordonsfärder och arbeten i spåranläggningar.
6. Att bedöma det trafiksäkerhetsmässiga tillståndet hos fordon och spåranläggningar med avseende på tekniska funktioner.

• Kommentarer till 1 §

Ansvaret för att en verksamhet drivs på ett säkert sätt ligger ytterst på företagsledningen. Det är dock inte den typen av ansvar som avses i dessa regler. I stället åsyftas ett konkret och operativt ansvar för den trafiksäkerhetsmässiga effekten av arbetsuppgifterna.

• 1 § 1

Att leda och övervaka syftar här på att genom tekniska system, för trafikledning eller genom manuella rutiner, operativt styra och övervaka tågfärder, fordonsfärder samt arbeten i spåranläggningar.

• 1 § 2

Här avses den som manövrerar ett fordon, såväl från en förarplats ombord på fordonet som från en annan plats, t.ex. genom radiostyrning. Hit räknas också att biträda en förare med sådant som är väsentligt för själva framförandet, t.ex. att hålla uppsikt i färdriktningen.

När ett spårarbetsfordon, som en del av själva arbetsmomentet, framförs med mycket låg hastighet, kan detta framförande inte anses ingå i denna punkt.

• 1 § 4

Utöver föraren kan det ombord på resandetåg finnas ytterligare personal med arbetsuppgifter som regleras i en trafiksäkerhetsinstruktion. Exempel på detta är att utväxla säkerhetsmässigt viktig information med trafikledningen eller föraren, och att genom signalgivning kommunicera med föraren vid uppehåll för av- och påstigning.

• 1 § 5

Här avses den som på plats i spåranläggningen säkerställer att aktiviteter som arbeten och fordonsfärder i samband med arbeten inte utförs i konflikt med varandra eller med den omgivande trafiken. Det kan exempelvis vara fordonsförare, arbetsledare eller annan personal som utför sådana arbets-

Markerad
bakgrund
anger
bindande
föreskrift.

uppgifter parallellt med övriga sysslor. Det kan också vara personal som enbart har dessa arbetsuppgifter. Uppgiften innebär i regel att personen i fråga kommunicerar med trafikledningen om aktiviteternas samspel med den ordinarie trafiken.

• 1 § 6

Punkten syftar principiellt på personal inom det som brukar kallas ”den operativa driften” av spåranläggningar och spårtrafik. Det innebär att personal med arbetsuppgifter av administrativ karaktär, t.ex. inom huvud- och regionkontor, inte omfattas.

Det innebär också att personal som enbart utför underhåll i en verkstadsmiljö inte omfattas, även om arbetsmomenten kan innehålla ett visst inslag av bedömningar. Om det däremot finns arbetsuppgifter som till övervägande del består av trafiksäkerhetsmässiga bedömningar, omfattas dessa även om de finns inom en underhållsverksamhet. I tveksamma fall bör ett yttrande från Järnvägsstyrelsen inhämtas.

Exempel på arbetsuppgifter är att utföra trafiksäkerhetsmässiga besiktningar och funktionskontroller i förebyggande syfte, inför driftsättningar, efter ingrepp, ombyggnader, olyckor och tillbud. Hit räknas också att kontrollera väsentliga fordonsfunktioner, lastning, tågsammansättning m.m. i samband med det dagliga användandet av fordon.

3 § Personalen skall genomgå en grundutbildning som ger den kompetens som behövs för att kunna utföra arbetsuppgifterna på ett trafiksäkert sätt. Kunskaperna från en genomförd grundutbildning skall snarast möjligt tillämpas.

• Kommentarer till 3 §

Järnvägsinspektionen kräver generellt sett inte någon särskild utbildning som enbart innehåller de trafiksäkerhetsmässigt betydelsefulla delarna av en arbetsuppgift. Dessa kan i många fall vara ett naturligt inslag i en komplett yrkesutbildning.

4 § Kompetensen och säkerhetsmedvetandet skall upprätthållas genom periodiska repetitionsutbildningar. Periodiciteten och omfattningen skall bestämmas med ledning av arbetsuppgifternas karaktär.

• Kommentarer till 4 §

Det är viktigt att man vid repetitionsutbildningar belyser de situationer som kan betraktas som onormala, dvs. kunskaper och färdigheter som inte tillämpas regelbundet. Ett exempel är när stödet från ett tekniskt system faller bort och ersätts av manuella rutiner.

För att förebygga felbeteenden bör personalen kontinuerligt informeras om tillbud och olyckor som sker inom verksamheten. Den periodiska repetitionsutbildningen är ett lämpligt tillfälle för sådan information.

Forts.

Markerad
bakgrund
anger
bindande
föreskrift.

• Forts. Kommentarer till BV-FS 2000:3

5 § Kompletteringsutbildningar skall genomföras om det inom ramen för en arbetsuppgift sker förändringar av väsentlig betydelse för arbetsuppgiften.

• **Kommentarer till 5 §**

Formerna för kompletteringsutbildning kan påverkas av förändringarnas omfattning och betydelse. Kompletteringsutbildning som rör planerade förändringar kan med fördel samordnas med de periodiska repetitionsutbildningarna. Förändringar av akut karaktär kan kräva omedelbara utbildningsinsatser, t.ex. om brister i regler avslöjas genom olyckor eller tillbud.

6 § Repetitionsutbildningar, och vid behov även kompletteringsutbildningar, skall genomföras för den som genom avbrott i utövandet av en arbetsuppgift inte längre innehar nödvändiga kunskaper och färdigheter.

• **Kommentarer till 6 §**

Vid en längre frånvaro kan kompetensen gå förlorad. Syftet med en särskild repetitions- och kompletteringsutbildning är att höja kompetensen till ursprungsnivån och vid behov tillföra sådant som har ändrats eller har tillkommit under frånvaron. En sådan utbildning kan bli aktuell för den som inte tjänstgör kontinuerligt, t.ex. för personal i s.k. pooltjänster.

För de verksamheter som bedrivs säsongsvis kan en särskild utbildningsinsats behövas före säsongstarten.

7 § Det skall finnas dokumenterade bestämmelser för genomförandet av utbildningarna. Av bestämmelserna skall det framgå

1. vilka funktioner i den egna organisationen som omfattas av denna författning,
2. vilken grundutbildning som krävs för varje funktion,
3. vilken den största intervallen är mellan de periodiska repetitionsutbildningarna,
4. när repetitions- och kompletteringsutbildning enligt 6 § skall genomföras,
5. vilka principer som gäller för genomförande av examinationer.

• **Kommentarer till 7 §**

• **7 § 5**

Viktiga principer för genomförande av examinationer är t.ex. bedömningsgrunder för godkännande samt regler för omprövning.

8 § Varje utbildning skall beskrivas i en utbildningsplan. Den skall innehålla

1. identifierande beteckning,
2. utbildningens mål,
3. nödvändiga förkunskaper,
4. innehåll,
5. kursid, fördelad på teori och praktik,
6. maximalt deltagarantal,
7. krav på lärarkompetens,
8. principer för examination,
9. krav på tillämpning i anslutning till den genomförda utbildningen.

• **Kommentarer till 8 §**

• **8 § 2**

Utbildningsmålet bör klart ange den kompetens som avses, t.ex. ”att självständigt kunna framföra lokomotor av typ Z43 i växlingstjänst, inom icke signalreglerat område, på X-företags industribangård”.

• 8 § 4

För att visa hur utbildningen är upplagd och vad som skall gås igenom kan man t.ex. använda sig av ämnesplaner eller målformuleringar.

Markerad
bakgrund
anger
bindande
föreskrift.

11 § Alla utbildningar skall innehålla en examination som avgör om eleven uppnått utbildningens mål. Den skall omfatta teoretiska kunskaper och i förekommande fall även praktiska färdigheter.

Examinationen skall normalt vara skriftlig. Den får genomföras med andra metoder under förutsättning att läs- och skrivkunnighet inte krävs för de aktuella arbetsuppgifterna.

Vid ny prövning, efter en underkänd examination, får den nya prövningen inte enbart innehålla en kontroll av det som föranledde det tidigare underkännandet.

• Kommentarer till 11 §

Attityden har en stor inverkan på om en person uppnår ett utbildningsmål och hur han eller hon fungerar i sina arbetsuppgifter efter en utbildning. Attityden kan dock inte bedömas enbart vid examinationstillfället, utan bör bedömas kontinuerligt. Trots godkänt resultat vid examinationen kan en person visa sig vara olämplig för en arbetsuppgift. Attityden kan också, av olika skäl, förändras med tiden.

Det bör vara en naturlig del av en lärares uppgift att bedöma elevens attityd under hela utbildningstiden. Därefter bör arbetsledare eller motsvarande ständigt vara observanta på hur attityden påverkar personens sätt att utföra sina arbetsuppgifter.

Ett muntligt examinationsförfarande möter inga hinder så länge inte arbetsuppgiften i sig kräver läs- och skrivkunnighet.

14 § Det skall finnas samlade och lättillgängliga uppgifter som visar att en person, enligt aktuella utbildningskrav, är behörig att utföra sina arbetsuppgifter.

• Kommentarer till 14 §

Under vissa omständigheter är det lämpligt att uppgifterna framgår av ett kompetensbevis som personen bär med sig, ett slags körkort. För stora verksamheter där arbetsledningen inte har möjlighet att upprätthålla en god kännedom om varje individ, kan kompetensbeviset vara ett hjälpmedel för interna kontroller och uppföljningar. Det samma gäller när det finns ett stort inslag av entreprenörer i verksamheten.

15 § Utbildningsverksamheten skall fortlöpande utvärderas. Väsentliga förändringar i utbildningarnas omfattning skall motiveras och dokumenteras.

• Kommentarer till 15 §

Kraven har en koppling till Järnvägsinspektionens föreskrifter om internkontroll, se BV-FS 1996:1. Där regleras generellt förfarandet vid väsentliga förändringar.

